

**Zarządzenie nr 99/2020
z dnia 1 października 2020 r.
Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi**

**w sprawie zmiany zarządzenia nr 38/2019 z dnia 20 maja 2019 r. Rektora Uniwersytetu
Medycznego w Łodzi w sprawie wytycznych do tworzenia programów studiów
w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi oraz wprowadzenia tekstu jednolitego
zarządzenia**

Na podstawie § 13 ust. 2 Statutu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z dnia 27 czerwca 2019 r., ze zm., w związku z art. 67, art. 68 ust. 1, art. 73 ust. 2 i art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.), art. 268 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 ze zm.) oraz w związku z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 ze zm.), zarządzam, co następuje:

§ 1

W zarządzeniu nr 38/2019 z dnia 20 maja 2019 r. Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi w sprawie wytycznych do tworzenia programów studiów w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi wprowadza się następujące zmiany:

- 1) dokonuje się zmiany podstawy prawnej, która otrzymuje brzmienie:
„Na podstawie § 13 ust. 2 Statutu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z dnia 27 czerwca 2019 r., ze zm., w związku z art. 67, art. 68 ust. 1, art. 73 ust. 2 i art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.), art. 268 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 ze zm.) oraz w związku z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 ze zm.):”;
- 2) w § 19 po ust. 5a dodaje się ust. 5b w brzmieniu:
„5b. Zmiana formy prowadzenia zajęć w ramach danego przedmiotu nie jest zmianą programu studiów ustanowionego dla danego cyklu kształcenia i nie wymaga zatwierdzenia przez Senat Uniwersytetu.”.

§ 2

1. Tekst jednolity zarządzenia, uwzględniający zmiany, o których mowa w § 1, stanowi załącznik do zarządzenia.
2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

REKTOR: *prof. dr hab. n. med. Radziszław Kordek*

Otrzymują:

- jednostki organizacyjne wg rozdzielnika
- intranet/BIP

**Zarządzenie nr 38/2019
z dnia 20 maja 2019 r.
Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi**

**w sprawie wytycznych do tworzenia programów studiów w Uniwersytecie Medycznym
w Łodzi oraz wprowadzenia tekstu jednolitego zarządzenia**

(tekst jednolity)

Na podstawie § 13 ust. 2 Statutu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z dnia 27 czerwca 2019 r., ze zm., w związku z art. 67, art. 68 ust. 1, art. 73 ust. 2 i art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.), art. 268 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 ze zm.) oraz w związku z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 ze zm.), zarządzam, co następuje:

I. PRZEPISY OGÓLNE

§ 1

1. Ustala się wytyczne do tworzenia programu studiów w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi, zwanym dalej „Uniwersytetem” oraz wprowadzania zmian w tym programie.
2. Projekt programu studiów przygotowuje rada dydaktyczna kierunku na podstawie wzoru formularza, określonego w załączniku do zarządzenia.
3. Program studiów ustala Senat Uniwersytetu z zastrzeżeniem § 18.
4. Program studiów ustalany jest nie później niż na 4 miesiące przed rozpoczęciem roku akademickiego, po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu studenckiego.
5. Program studiów, z wyłączeniem przewodników dydaktycznych przedmiotów, o których mowa w § 18, udostępniany jest na stronie podmiotowej Uniwersytetu w Biuletynie Informacji Publicznej, w terminie 14 dni od dnia uchwalenia.
6. Dopuszcza się przygotowanie załączników do programu studiów w formie arkusza kalkulacyjnego.

II. TWORZENIE PROGRAMU STUDIÓW

1. Zasady ogólne

§ 2

1. Studia są prowadzone na określonym kierunku, poziomie i profilu na podstawie programu studiów, który określa:
 - 1) efekty uczenia się, o których mowa w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, z uwzględnieniem uniwersalnych charakterystyk pierwszego stopnia, określonych w tej ustawie, oraz charakterystyk drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 tej ustawy;
 - 2) opis procesu prowadzącego do uzyskania efektów uczenia się;
 - 3) liczbę punktów ECTS przypisanych do zajęć.
2. Efekty uczenia się powinny być spójne oraz:
 - 1) obejmować wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne;

- 2) uwzględniać charakterystyki pierwszego stopnia, o których mowa w ust. 1 pkt 1;
- 3) uwzględniać efekty uczenia się w zakresie znajomości języka obcego;
- 4) w przypadku kierunków studiów, o których mowa w § 4 ust. 3, uwzględniać efekty uczenia się wskazane w standardach kształcenia.

§ 3

Program studiów zawiera ogólne informacje o kierunku studiów:

- 1) nazwę kierunku studiów;
- 2) poziom studiów;
- 3) profil studiów;
- 4) przyporządkowanie kierunku studiów do dyscypliny naukowej;
- 5) język, w którym są prowadzone studia.

§ 4

1. W programie studiów określa się:

- 1) formę lub formy studiów;
 - 2) czas trwania studiów (liczbę semestrów);
 - 3) liczbę punktów ECTS konieczną do ukończenia studiów na danym poziomie;
 - 4) tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwenta;
 - 5) zajęcia lub grupy zajęć, niezależnie od formy ich prowadzenia, wraz z przypisaniem do nich efektów uczenia się i treści programowych zapewniających uzyskanie tych efektów;
 - 6) łączną liczbę godzin zajęć;
 - 7) sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia;
 - 8) liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia;
 - 9) liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne;
 - 10) wymiar, zasady i formę odbywania praktyk zawodowych, w tym liczbę godzin oraz liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach tych praktyk;
 - 11) zajęcia z wychowania fizycznego w wymiarze nie mniejszym niż 60 godzin¹;
 - 12) liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z przedmiotów fakultatywnych, które stanowią nie mniej niż 30% pkt ECTS koniecznych do ukończenia studiów na danym poziomie;
 - 13) udział liczby punktów ECTS przypisanych do poszczególnych dyscyplin w liczbie wszystkich punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów na danym poziomie, ze wskazaniem dyscypliny wiodącej²;
 - 14) wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów.
2. Program studiów powinien przewidywać obowiązek zaliczenia zajęć z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP) oraz przysposobienia bibliotecznego.
3. W przypadku kierunków: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa, położnictwa, analityki medycznej, fizjoterapii i ratownictwa medycznego, programy studiów uwzględniają standardy kształcenia określone na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zwanej dalej „ustawą”, a niniejsze wytyczne stosuje się w zakresie nieuregulowanym w standardach kształcenia.
4. W przypadku, gdy wytyczne do programu studiów uregulowane są zarówno w niniejszym

¹ Dotyczy wyłącznie programów studiów pierwszego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich prowadzonych w formie studiów stacjonarnych.

² Dotyczy kierunku studiów przyporządkowanego do więcej niż jednej dyscypliny.

zarządzeniu jak i w standardach kształcenia, o których mowa w ust. 3, stosuje się wytyczne zawarte w standardach kształcenia.

5. Zajęciami dydaktycznymi wymagającymi bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów są w szczególności: ćwiczenia, seminaria, zajęcia kliniczne, zajęcia praktyczne, praktyki zawodowe.

2. Szczegółowe zasady tworzenia programu studiów

Poziom i profil studiów

§ 5

1. Studia są prowadzone na poziomie:
 - 1) studiów pierwszego stopnia;
 - 2) studiów drugiego stopnia;
 - 3) jednolitych studiów magisterskich.
2. Studia są prowadzone na profilu:
 - 1) praktycznym, na którym ponad połowa punktów ECTS jest przypisana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne;
 - 2) ogólnoakademickim, na którym ponad połowa punktów ECTS jest przypisana zajęciom związanym z prowadzoną w Uniwersytecie działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek studiów; program uwzględnia udział studentów w zajęciach przygotowujących do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Dyscypliny naukowe

§ 6

1. Uniwersytet przyporządkowuje kierunek do co najmniej jednej z następujących dyscyplin: nauki farmaceutyczne, nauki medyczne, nauki o zdrowiu.
2. W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż jednej dyscypliny, wskazuje się dyscyplinę wiodącą, w ramach której będzie uzyskiwana ponad połowa efektów uczenia się.
3. Klasyfikację dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, określa rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. poz. 1818).
4. W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż jednej dyscypliny, wskazuje się procentowy udział punktów ECTS przyporządkowanych do danej dyscypliny w stosunku do całości punktów ECTS przewidzianych w programie studiów.

Forma studiów

§ 7

1. Studia w Uniwersytecie są prowadzone w formie:
 - 1) studiów stacjonarnych, w ramach których co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów;
 - 2) studiów niestacjonarnych wskazanych w uchwale Senatu Uniwersytetu, w ramach których mniej niż połowa punktów ECTS objętych programem studiów może być uzyskiwana z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów.
2. Zajęcia na studiach stacjonarnych są prowadzone odrębnie od zajęć na studiach niestacjonarnych.

Czas trwania studiów

§ 8

1. Studia stacjonarne pierwszego stopnia trwają co najmniej 6 semestrów.
2. Studia stacjonarne drugiego stopnia trwają od 3 do 5 semestrów.
3. Stacjonarne jednolite studia magisterskie trwają od 9 do 12 semestrów.
5. Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.

Punkty ECTS

§ 9

1. Punkty ECTS stanowią miarę średniego nakładu pracy studenta, niezbędnego do uzyskania efektów uczenia się.
2. Punkt ECTS odpowiada 25 – 30 godzinom pracy studenta, obejmującym zajęcia organizowane przez Uniwersytet oraz jego indywidualną pracę związaną z tymi zajęciami.
3. W celu ukończenia studiów student Uniwersytetu jest obowiązany uzyskać co najmniej następującą liczbę punktów ECTS:
 - 1) na studiach pierwszego stopnia – 180 punktów ECTS;
 - 2) na studiach drugiego stopnia – 90 punktów ECTS;
 - 3) na jednolitych studiach magisterskich trwających:
 - a) dziesięć semestrów – 300 punktów ECTS,
 - b) jedenaście semestrów – 330 punktów ECTS,
 - c) dwanaście semestrów – 360 punktów ECTS.
4. Zalecany jest równomierny podział liczby punktów ECTS przewidzianych w programie studiów na lata studiów i semestry.
5. Ustalając liczbę punktów ECTS dla przedmiotu, należy uwzględnić liczbę godzin zajęć dydaktycznych, samodzielnej pracy studenta, wymagającej bieżącego weryfikowania przez nauczyciela akademickiego, oraz liczbę godzin pracy studenta związanej z przygotowaniem do zaliczenia lub egzaminu; można także uwzględnić egzaminy, zaliczenia oraz konsultacje prowadzone przez nauczycieli akademickich.
6. Punkty ECTS przyznaje się za:
 - 1) zaliczenie przedmiotu przewidzianego w programie studiów, w tym praktyk zawodowych z wyjątkiem zajęć z wychowania fizycznego, BHP i przysposobienia bibliotecznego;
 - 2) przygotowanie pracy dyplomowej – gdy program studiów ją przewiduje, lub przygotowanie do egzaminu dyplomowego – gdy program studiów nie przewiduje złożenia pracy dyplomowej; w ramach seminarium dyplomowego.

Tytuły zawodowe

§ 10

1. Absolwentom studiów pierwszego stopnia nadaje się tytuły zawodowe:
 - 1) licencjat pielęgniarstwa – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku pielęgniarstwo;
 - 2) licencjat położnictwa – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku położnictwo;
 - 3) licencjat – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla kwalifikacji pierwszego stopnia w przypadkach innych niż określone w pkt 1-2.
2. Absolwentom studiów drugiego stopnia nadaje się tytuły zawodowe:
 - 1) magister pielęgniarstwa – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku pielęgniarstwo;
 - 2) magister położnictwa – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku położnictwo;

- 3) magister – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla kwalifikacji drugiego stopnia w przypadkach innych niż określone w pkt 1 i 2.
3. Absolwentom jednolitych studiów magisterskich nadaje się tytuły zawodowe:
 - 1) lekarz – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku lekarskim;
 - 2) lekarz dentysta – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku lekarsko-dentystycznym;
 - 3) magister farmacji – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla studiów na kierunku farmacja;
 - 4) magister – po uzyskaniu efektów uczenia się określonych dla kwalifikacji drugiego stopnia w przypadkach innych niż określone w pkt 1-3.

Zajęcia lub grupy zajęć

§ 11

Zdefiniowanie zajęć lub grupy zajęć (modułu) w programie studiów wymaga określenia:

- 1) efektów uczenia się zgodnych z efektami uczenia się określonymi w programie studiów dla kierunku, poziomu i profilu kształcenia;
- 2) treści programowych;
- 3) form i metod kształcenia adekwatnych do zakładanych efektów uczenia się;
- 4) nakładu samodzielnej pracy studenta niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się;
- 5) liczby punktów ECTS;
- 6) sposobów weryfikacji i oceny osiągania przez studenta zakładanych efektów uczenia się.

Metody i techniki kształcenia na odległość

§ 12

1. Jeżeli pozwala na to specyfika kształcenia na studiach na określonym kierunku, część efektów uczenia się objętych programem studiów może być uzyskana w ramach zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.
2. W przypadku zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, metody i techniki kształcenia na odległość mogą być wykorzystywane pomocniczo.
3. W uzasadnionych przypadkach egzaminy kończące określone zajęcia mogą, za zgodą Rektora, odbywać się poza siedzibą Uniwersytetu z wykorzystaniem technologii informatycznych zapewniających kontrolę przebiegu egzaminu i jego rejestrację.
4. Liczba punktów ECTS, jaka może być uzyskana w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie może być większa niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów na danym poziomie.
5. Regulamin tworzenia i prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość określa Rektor.

§ 13

1. Z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość mogą być realizowane zajęcia polegające zarówno na bezpośrednim kontakcie z nauczycielem akademickim, jak i oparte na pracy własnej studenta.
2. Wykorzystanie synchronicznych metod kształcenia na odległość odpowiada godzinom dydaktycznym realizowanym z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego, natomiast wykorzystanie metod asynchronicznych odpowiada godzinom pracy własnej studenta.

Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się

§ 14

1. Program studiów określa formy weryfikacji postępów uczenia się osiągniętych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia oraz warunki ukończenia studiów.
2. Weryfikacja osiągnięcia efektów uczenia się wymaga zastosowania zróżnicowanych form oceniania, adekwatnych do kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty.
3. Efekty uczenia się mogą być weryfikowane w formie:
 - 1) zaliczeń kolokwiiów;
 - 2) zaliczeń zajęć laboratoryjnych;
 - 3) zaliczeń seminariów dyplomowych – gdy są przewidziane w planie studiów;
 - 4) egzaminów;
 - 5) złożenia pracy dyplomowej – gdy jest wymagana;
 - 6) złożenia egzaminu dyplomowego – gdy jest wymagany.
4. Osiągnięcie efektów uczenia się w kategorii wiedzy można weryfikować za pomocą zaliczeń i egzaminów pisemnych lub ustnych.
5. Egzamin pisemny może mieć formę eseju, raportu, krótkiego ustrukturyzowanego pytania lub testu jedno lub wielokrotnego wyboru, wyboru Tak/Nie lub dopasowania odpowiedzi.
6. Egzamin ustny może mieć formę standaryzowanego i ukierunkowanego na sprawdzenie wiedzy pytania, na poziomie wyższym niż sama znajomość faktów – poziom zrozumienia, umiejętności analizy, syntezy, rozwiązywania problemów.
7. Możliwe jest wykorzystanie opisów przypadków klinicznych, na podstawie których student ustala i prezentuje plan specjalistycznej opieki.
8. Egzamin dyplomowy przeprowadzany jest w takiej formie, która umożliwia sprawdzenie wiedzy i umiejętności zdobytych w okresie studiów.

Praktyki zawodowe

§ 15

1. Program studiów określa zasady i formy odbywania praktyk zawodowych, uwzględniając odrębne przepisy dla poszczególnych uprawnień zawodowych, a w szczególności:
 - 1) wskazuje cel praktyk;
 - 2) przewiduje odpowiedni wymiar praktyk oraz terminy ich realizacji;
 - 3) wskazuje efekty uczenia się właściwe dla praktyk;
 - 4) wskazuje sposoby weryfikowania i oceny osiągania przez studenta zakładanych efektów uczenia się, określonych dla praktyk, oraz warunki zaliczania praktyk;
 - 5) przyporządkowuje praktykom punkty ECTS.
2. Praktyki zawodowe, w wymiarze określonym w programie studiów, odbywają się w jednostkach umożliwiających osiągnięcie celów praktyk, w szczególności w jednostkach wykonujących działalność leczniczą, jednostkach naukowo-badawczych lub instytucjach publicznych.

§ 16

1. Program studiów o profilu praktycznym przewiduje praktyki zawodowe w wymiarze co najmniej:
 - 1) 6 miesięcy – w przypadku studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich;
 - 2) 3 miesięcy – w przypadku studiów drugiego stopnia.
2. Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne, przewidziane w programie studiów o profilu praktycznym, są prowadzone:
 - 1) w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej;
 - 2) w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów.

Harmonogram realizacji programu studiów

§ 17

1. Elementy programu studiów określone w § 8, 9 i 11-16 określa się w harmonogramie realizacji programu studiów, zwanym dalej planem studiów.
2. Plan studiów zawiera:
 - 1) przyporządkowanie przedmiotów do poszczególnych semestrów studiów, wraz z przypisaniem do każdego z przedmiotów liczby punktów ECTS oraz wskazaniem przedmiotów, z których oceny brane są pod uwagę przy obliczaniu średniej ocen;
 - 2) formy prowadzenia zajęć w ramach poszczególnych przedmiotów i ich wymiar;
 - 3) formy zaliczania przedmiotów;
 - 4) wymiar praktyk zawodowych – jeżeli przewiduje je program studiów;
 - 5) liczbę punktów ECTS wymaganą do zaliczenia semestru studiów;
 - 6) liczbę godzin pracy własnej studenta oraz liczbę godzin z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia;
 - 7) inne elementy wynikające ze specyfiki studiów.
3. W przypadku prowadzenia studiów w formie stacjonarnej i niestacjonarnej w ramach tego samego kierunku studiów, poziomu i profilu, plan studiów opracowuje się odrębnie dla każdej z tych form.

III. PRZEWODNIKI DYDAKTYCZNYE PRZEDMIOTÓW

§ 18

1. Załącznikami do programu studiów są przewodniki dydaktyczne przedmiotów, zwane „sylabusami”, podawane do wiadomości w trybie określonym w Regulaminie studiów.
2. Sylabus określa w szczególności:
 - 1) treści programowe;
 - 2) formy prowadzenia zajęć dydaktycznych;
 - 3) sposoby weryfikacji efektów uczenia się;
 - 4) wykaz literatury.
3. Sylabus przyjmowany jest na cały cykl kształcenia i nie ulega zmianie oraz modyfikacjom w trakcie toku studiów, z wyjątkiem zmian w programie studiów, o których mowa w § 19.

IV. ZMIANY W PROGRAMIE STUDIÓW

§ 19

1. Program studiów podlega systematycznej ocenie i doskonaleniu.
2. Zmian można dokonywać w każdym zakresie, który ma na celu doskonalenie procesu kształcenia.
3. W programie studiów utworzonych na podstawie pozwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego można dokonywać zmian łącznie do 30% ogólnej liczby efektów uczenia się, określonych w programie studiów, aktualnym na dzień wydania tego pozwolenia.
4. Zmiany w programach studiów wprowadzane są z początkiem nowego cyklu kształcenia.
5. W trakcie cyklu kształcenia, w programach studiów mogą być wprowadzane wyłącznie zmiany:
 - 1) w doborze treści kształcenia przekazywanych studentom w ramach zajęć, uwzględniających najnowsze osiągnięcia naukowe lub związane z działalnością zawodową;
 - 2) konieczne do:
 - a) usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną,
 - b) dostosowania programu studiów do zmian w przepisach powszechnie obowiązujących.
- 5a. Przesunięcie liczby godzin pomiędzy poszczególnymi formami, w jakich prowadzone są zajęcia, nie jest zmianą programu studiów ustanowionego dla danego cyklu kształcenia i nie wymaga zatwierdzenia przez Senat Uniwersytetu.
- 5b. Zmiana formy prowadzenia zajęć nie jest zmianą programu studiów ustanowionego dla danego cyklu kształcenia i nie wymaga zatwierdzenia przez Senat Uniwersytetu.

6. Zmiany w programach studiów wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia są ustalane po zasięgnięciu opinii samorządu studenckiego i udostępniane w BIP na stronie podmiotowej Uniwersytetu co najmniej na miesiąc przed rozpoczęciem semestru, którego dotyczą.

V. PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

§ 20

1. Programy studiów są dokumentacją o wartości historycznej, naukowej o wieczystym okresie przechowywania.
2. Do opracowania i zmiany programów:
 - 1) indywidualnych studiów międzydziedzinowych,
 - 2) studiów wspólnych z inną uczelnią, instytutem Państwowej Akademii Nauk, instytutem badawczym, instytutem międzynarodowym, zagraniczną uczelnią lub instytucją naukową,
 - 3) studiów prowadzonych we współpracy z organem nadającym uprawnienie do wykonywania zawodu, organem przeprowadzającym postępowanie egzaminacyjne w ramach uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu, organem samorządu zawodowego, organizacją gospodarczą lub organem rejestrowym,
 - 4) studiów dualnych o profilu praktycznym z udziałem podmiotów gospodarczych – przepisy zarządzenia stosuje się odpowiednio.

§ 21

1. Studia rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się na podstawie dotychczasowych programów kształcenia.
2. Programy kształcenia w rozumieniu doczasowych przepisów stają się programami studiów w rozumieniu ustawy.
3. Do 30 września 2019 r. Senat Uniwersytetu dostosuje programy studiów rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020 do wymagań określonych w ustawie i niniejszym zarządzeniu.

§ 22

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PROGRAM STUDIÓW

OGÓLNE INFORMACJE O KIERUNKU	
Nazwa kierunku studiów	
Poziom studiów	<i>Studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie</i>
Profil studiów	<i>Profil ogólnoakademicki lub profil praktyczny</i>
Przyporządkowanie kierunku studiów do dyscypliny naukowej/dyscyplin naukowych, ze wskazaniem dyscypliny wiodącej	<i>Określone w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. poz.1818). W przypadku przyporządkowania do więcej niż jednej dyscypliny wskazuje się procentowy udział tej dyscypliny, na podstawie liczby punktów ECTS przyporządkowanych do danej dyscypliny, w stosunku do całości punktów ECTS przewidzianych w programie studiów</i>
Język, w którym są prowadzone studia	
Efekty uczenia się	
Kierunkowe efekty uczenia się	<i>Według wzoru określonego w załączniku nr 1 do Programu studiów.</i>
Opis procesu prowadzącego do uzyskania efektów uczenia się oraz punkty ECTS	
Forma studiów	<i>Studia stacjonarne lub niestacjonarne.</i>
Czas trwania studiów/liczba semestrów	<i>Na podstawie art. 65 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce: 1. Studia stacjonarne pierwszego stopnia trwają co najmniej 6 semestrów, 2. Studia stacjonarne drugiego stopnia trwają od 3 do 5 semestrów. 3. Stacjonarne jednolite studia magisterskie trwają od 9 do 12 semestrów. 4. Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.</i>

Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie	<p><i>Na podstawie art. 76 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce: Warunkiem ukończenia studiów i uzyskania dyplomu ukończenia studiów jest:</i></p> <p><i>1) uzyskanie efektów uczenia się określonych w programie studiów, którym przypisano co najmniej:</i></p> <p><i>a) 180 punktów ECTS – w przypadku studiów pierwszego stopnia,</i></p> <p><i>b) 90 punktów ECTS – w przypadku studiów drugiego stopnia,</i></p> <p><i>c) 300 punktów ECTS – w przypadku jednolitych studiów magisterskich trwających 10 semestrów,</i></p> <p><i>d) 330 punktów ECTS – 11 semestrów</i></p> <p><i>e) 360 punktów ECTS – w przypadku jednolitych studiów magisterskich trwających 12 semestrów;</i></p> <p><i>2) złożenie egzaminu dyplomowego;</i></p> <p><i>3) pozytywna ocena pracy dyplomowej – w przypadku studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich, a w przypadku studiów pierwszego stopnia, o ile przewiduje to program studiów.</i></p>
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwenta	Zgodnie z § 10.
Zajęcia lub grupy zajęć, niezależnie od formy ich prowadzenia, wraz z przypisaniem do nich efektów uczenia się i treści programowych zapewniających uzyskanie tych efektów	Według wybranego jednego wzoru określonego w załączniku nr 2 do Programu studiów.
Łączna liczba godzin zajęć	Według art. 67 ust. 3 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce punkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy.
Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia	W tym warunki ukończenia studiów: praca dyplomowa, egzamin dyplomowy i inne.
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	<p><i>Na studiach stacjonarnych co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów. Na studiach niestacjonarnych mniej niż połowa punktów ECTS objętych programem studiów może być uzyskiwana z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów.</i></p> <p><i>Zajęciami dydaktycznymi wymagającymi bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów są w szczególności: ćwiczenia, seminaria, zajęcia kliniczne, zajęcia praktyczne, praktyki zawodowe.</i></p>

Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych	<i>Dotyczy kierunków studiów, które są przypisane do innych dziedzin niż dziedzina nauk humanistycznych lub dziedzina nauk społecznych; nie mniej niż 5 punktów ECTS.</i>
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach przedmiotów fakultatywnych	<i>Stanowią nie mniej niż 30% pkt ECTS koniecznych do ukończenia studiów na danym poziomie.</i>
Wymiar, zasady i forma odbywania praktyk zawodowych	
Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyk zawodowych	
Liczba godzin praktyk zawodowych	
Liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego	<i>W wymiarze nie mniejszym niż 60 godzin; dotyczy wyłącznie programów studiów pierwszego stopnia oraz studiów jednolitych magisterskich.</i>
wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów	
PLAN STUDIÓW	
Plan studiów	<i>Według wzoru określonego w załączniku nr 3 do Programu studiów</i>
SYLABUSY	
Sylabusy (przewodnik dydaktyczny przedmiotu)	<i>Według wzoru określonego w załączniku nr 4 do Programu studiów</i>

EFEKTY UCZENIA SIĘ

Nazwa kierunku studiów:		
<i>Opis zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów na określonym poziomie i profilu uwzględnia uniwersalne charakterystyki pierwszego stopnia, określone w ustawie o ZSK, oraz charakterystyki drugiego stopnia, określone w Rozporządzeniu MNISW z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6–8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz. U. poz. 2218)</i>		
Symbol kierunkowego efektu uczenia się	Opis kierunkowego efektu uczenia się Po ukończeniu studiów absolwent posiada/zna/potrafi/wykazuje:	Kod składnika opisu kategorii charakterystyki efektu uczenia się dla poziomu 6/poziomu 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji odnoszącego się do tego efektu uczenia się
WIEDZA		
np. K1/2_PO/PP_W01		
np. K1/2_PO/PP_W02		
.....		
UMIEJĘTNOŚCI		
np. K1/2_PO/PP_U01		
np. K1/2_PO/PP_U02		
.....		
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
np. K1/2_PO/PP_K01		

np. K1/2_ PO/PP_K02		
.....		

* Symbol efektu tworzą:

- 1) litera K – efekty kierunkowe, można zastąpić dowolną literą charakteryzującą dany kierunek;
- 2) cyfra 1 lub 2 – oznaczenie poziomu studiów pierwszego i drugiego stopnia; w przypadku jednolitych studiów magisterskich – cyfry nie wpisuje się;
- 3) znak „_” (podkreślnik);
- 4) litery PO lub PP – profil;
- 5) jedna z liter: W, U lub K, oznaczająca kategorie efektów (W – wiedza, U – umiejętności, K – kompetencje społeczne);
- 6) numer efektu kierunkowego w obrębie danej kategorii, zapisany za pomocą dwóch cyfr (numery 1-9 należy poprzedzić cyfrą 0);
- 7) w kolumnie „Kod składnika opisu kategorii charakterystyki efektu uczenia się dla poziomu 6/poziomu 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji odnoszącego się do tego efektu uczenia się” należy wskazać właściwy poziom (tj. 6 dla studiów I stopnia lub 7 dla studiów II stopnia i jednolitych studiów magisterskich), do którego odnosi się cała tabelka; wskazać symbole opisu charakterystyk pierwszego stopnia oraz charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji.

ZAJĘCIA LUB GRUPY ZAJĘĆ Z PROGRAMU STUDIÓW

Do wyboru jeden z poniższych wzorów: wzór 1 lub wzór 2

WZÓR 1

ZAJĘCIA LUB GRUPY ZAJĘĆ Z PROGRAMU STUDIÓW (treści programowe + matryca)

Nazwa kierunku studiów: Zajęcia/grupy zajęć*	Efekty uczenia się				
	K1/2_PO/PP_W01**	K1/2_PO /PP_W02**	...	K1/2_PO /PP_U01**	K1/2_PO/PP_U02**

* zajęcia/grupy zajęć – nazwa przedmiotu/grupy zajęć/przedmiotów

** symbol efektu z zał. nr 1 do programu studiów

Jeżeli dany efekt uczenia się dla kierunku może być osiągnięty w ramach zajęć/grupy zajęć, należy wpisać znak „+” w odpowiedniej komórce tabeli. Symbole występujące w tabeli (+, ++, +++) określają stopień, w jakim efekty uczenia się związane są z danymi zajęciami/grupą zajęć – im większa liczba plusów, tym większy stopień osiągnięcia tych efektów.

Dopuszcza się w celu oznaczenia stopnia osiągnięcia efektów uczenia się zastosowanie odpowiednio symboli 1, 2, 3.

WZÓR 2 (obejmuje 2 tabele)
ZAJĘCIA LUB GRUPY ZAJĘĆ Z PROGRAMU STUDIÓW
(treści programowe)

Nazwa Kierunku studiów:	
Zajęcia/ grupy zajęć (kod i nazwa)*	Treści programowe

ZAJĘCIA LUB GRUPY ZAJĘĆ Z PROGRAMU STUDIÓW
(matryca)

Nazwa kierunku studiów:	Zajęcia/ grupy zajęć (kod i nazwa)*							
Efekty uczenia się (symbol efektu)**	WIEDZA							
	P01	P02	P03	...	M01	M02	M03	...
K1/2_PO/PP_W01								
K1/2_PO /PP_W02								
...								
	UMIEJĘTNOŚCI							
	P01	P02	P03	...	M01	M02	M03	...
K1/2_PO /PP_U01								
K1/2_PO/PP_U02								
...								
	KOMPETENCJE SPOŁECZNE							
	P01	P02	P03	...	M01	M02	M03	...
K1/2_PO /PP_K01								
K1/2_PO /PP_K02								
...								

* zajęcia/grupy zajęć (kod i nazwa) – nazwa przedmiotu/grupy zajęć/przedmiotów; nadanie dowolnego kodu oznaczającego przedmiot/grupę przedmiotów

** symbol efektu z zał. nr 1 do programu studiów

Jeżeli dany efekt uczenia się dla kierunku może być osiągnięty w ramach zajęć/grupy zajęć, należy wpisać znak „+” w odpowiedniej komórce tabeli. Symbole występujące w tabeli (+, ++, +++) określają stopień, w jakim efekty uczenia się związane są z danymi zajęciami/grupą zajęć – im większa liczba plusów, tym większy stopień osiągania tych efektów.

Dopuszcza się w celu oznaczenia stopnia osiągnięcia efektów uczenia się zastosowanie odpowiednio symboli 1, 2, 3.

PLAN STUDIÓW
KIERUNEK STUDIÓW:
POZIOM:
PROFIL:
FORMA STUDIÓW:
CYKL KSZTAŁCENIA OD ROKU AKADEMICKIEGO: 20..... / 20.....

I / II / III / IV / V / VI ROK STUDIÓW																															
		Semestr 1 / 3 / 5 / 7 / 9 / 11 (zimowy)											Semestr 2 / 4 / 6 / 8 / 10 / 12 (letni)																		
		Liczba godzin											Liczba godzin																		
Lp.	Zajęcia/grupa zajęć realizowane w amach przedmiotu	w	sem	ćw	k	zp	pz	e-l	Liczba godzin kontaktowych w semestrze	liczba godzin samokształcenia w semestrze	liczba wszystkich godzin w semestrze (suma=kontakt++samokształcenie)	liczba ECTS w semestrze	Forma zaliczenia:	w	sem	ćw	k	zp	pz	e-l	Liczba godzin kontaktowych w semestrze	liczba godzin samokształcenia w semestrze	liczba wszystkich godzin w semestrze (suma=kontakt++samokształcenie)	Liczba ECTS w semestrze	Forma zaliczenia:	Liczba godzin kontaktowych w roku akademickim	liczba godzin samokształcenia w roku akademickim	Łączna liczba godzin w roku akademickim (suma=kontakt++samokształcenie)	Łączna ilość ECTS w roku akademickim		
<i>Przedmioty obowiązkowe</i>																															
	Nazwa przedmiotu																														
	...																														
<i>Przedmioty fakultatywne</i>																															
	Nazwa przedmiotu																														
	...																														
<i>Praktyki</i>																															
	Nazwa przedmiotu																														
	...																														
Razem:													x													x					

w – wykłady; **sem** – seminarium; **ćw** – ćwiczenia; **k** – zajęcia kliniczne; **zp** – zajęcia praktyczne; **pz** – praktyki zawodowe; **E-l** – e-learning; **sam** – samokształcenie; **E** – egzamin; **ZzO** – zaliczenie z oceną; **Z** – zaliczenie; Forma zaliczenia: E - egzamin; ZzO - zaliczenie z oceną; Z – zaliczenie

SYLABUS
(przewodnik dydaktyczny przedmiotu)

NAZWA WYDZIAŁU/ODDZIAŁU:
NAZWA KIERUNKU:
SPECJALNOŚĆ:
POZIOM:
PROFIL:
FORMA STUDIÓW:

1. Nazwa przedmiotu:

2. Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot:

(Katedra, Klinika, Zakład, itp.)

3. Kod przedmiotu:

4. Typ przedmiotu:

(obowiązkowy, fakultatywny, praktyki)

5. Język przedmiotu:

(należy wskazać w jakim języku przedmiot jest realizowany)

6. Cele przedmiotu:

7. Rok studiów:

8. Semestr studiów:

9. Efekty uczenia się:

(opis wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, których nabycie/opanowanie jest zamierzonym efektem skorelowanym z określonymi w sylabusie celem i treściami kształcenia np :

1) Wiedza: nabycie teoretycznej/praktycznej wiedzy z zakresu....

2) Umiejętności: np. nabycie umiejętności analizy..., nabycie umiejętności interpretacji..., nabycie umiejętności operowania podstawowymi terminami/pojęciami z zakresu..., nabycie umiejętności posługiwania się terminologią z zakresu..., nabycie umiejętności rozwiązywania problemów..., nabycie umiejętności klasyfikacji..., nabycie umiejętności posługiwania się aktami prawnymi z zakresu...

3) Kompetencje społeczne: np. umiejętność przekazywania wiedzy i umiejętności innym osobom, sprawność komunikowania się, umiejętność określenia priorytetów służąca do realizacji zadań, gotowość do uczenia się przez całe życie, umiejętność współdziałania z innymi w roli zarówno członka jak i lidera zespołu...)

Wiedza:

Umiejętności:

Kompetencje społeczne:

10. Forma realizacji zajęć i liczba godzin dla poszczególnych form zajęć:

(forma realizacji zajęć musi gwarantować możliwość uzyskania efektów uczenia się dla tego przedmiotu; możliwe formy:

wykłady
seminarium
ćwiczenia
zajęcia kliniczne
zajęcia praktyczne
praktyki zawodowe
(kształcenia na odległość)
e-learning
samokształcenie

11. Liczba punktów ECTS i ich rozkład z uwzględnieniem poszczególnych form pracy studenta:

(oparta na nakładzie pracy wymaganym do osiągnięcia efektów kształcenia z uwzględnieniem zarówno zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego oraz innych form pracy studenta)

12. Wymagania wstępne:

(np. w odniesieniu do przedmiotów realizowanych na pierwszym roku studiów może to być: treść przedmiotów ogólnych na poziomie szkoły ponadpodstawowej, w odniesieniu do przedmiotów realizowanych na kolejnych semestrach należy wskazać inne przedmioty pełniące rolę wstępnych)

13. Metody dydaktyczne:

(należy opisać stosowane sposoby pracy ze studentami, np. przekaz słowny, panel, prezentacja multimedialna, dyskusja, pokaz, praca grupowa, rozwiązywanie przypadków etc.; metody dydaktyczne muszą zapewnić osiągnięcie założonych efektów kształcenia dla przedmiotu)

14. Treści programowe przedmiotu:

(opis w punktach szczegółowych treści nauczania na poszczególnych formach zajęć)

15. Wykaz literatury:

– podstawowej:

– uzupełniającej:

16. Metody oraz sposoby weryfikacji efektów kształcenia (forma i warunki zaliczenia przedmiotu, w tym zasady dopuszczenia do egzaminu/zaliczenia, forma zaliczenia poszczególnych form zajęć, sposób odrabiania nieobecności itp.):

17. Informacje dodatkowe:

18. Oświadczenie prowadzącego i jego podpis:

Oświadczam, że treści programowe zawarte w niniejszym sylabusie są rezultatem mojej indywidualnej pracy twórczej wykonywanej w ramach stosunku pracy/współpracy wynikającej z umowy cywilnoprawnej oraz że osobom trzecim nie przysługują z tego tytułu autorskie prawa majątkowe.

19. Data